

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ СТВОРЕННЯ ЦЕНТРІВ КОНСУЛЬТУВАННЯ З ПРОФЕСІЙНОЇ КАР'ЄРИ УЧНІВ ПТНЗ

Неля Величко,
старший науковий співробітник
лабораторії професійної кар'єри
Інституту професійно-технічної освіти НАПН України,
кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник

Сучасна організація освітнього процесу і зміст навчально-виховних заходів у системі професійно-технічної освіти не забезпечують формування в учнів необхідного рівня компетентностей для їх конкурентоспроможності й належного розуміння процесу становлення та розвитку професійної кар'єри.

Наразі недостатній рівень готовності учнівської молоді до професійної діяльності багато в чому обмежує її можливості приймати оптимальні рішення щодо розвитку своєї подальшої трудової діяльності, планування професійної кар'єри й успішної адаптації до динамічного ринкового середовища [3].

У сучасних ринкових відносинах бути конкурентоспроможним на ринку праці можливо за умови обґрунтованого вибору професії, отримання якісної освіти, набуття умінь поведінки на виробництві, прагнення до професійного росту та ін.

Так, деяким із цих питань, а саме– підготовці учнівської молоді до планування професійної кар'єри приділяли увагу в своїх працях такі науковці як: Д. Закатнов, В. Лозовецька, В. Любарець, О. Моріна, А. Нікуліна, В. Орлов та інші.

Процес планування професійної кар'єри потребує не тільки системного розгляду але й ґрунтовних підходів у напрямі консультування особистості в створених сучасних умовах. Також подальшого удосконалення потребує стратегія підготовки учнів до життя та активної трудової діяльності. Вочевидь, що шлях до вирішення цієї проблеми полягає у розробці науково обґрунтованих, практико орієнтованих матеріалів, які будуть впроваджуватись на базі створених освітньо-консультативних осередків, а саме центрів консультування з професійної кар'єри учнів ПТНЗ.

Наразі соціально-економічні зміни, які відбуваються в українському суспільстві та світі, спонукають педагогічну науку і практику до створення освітнього середовища, здатного значною мірою задовольнити особистісні та суспільні потреби у напрямі формування професійної кар'єри.

Підготовка молоді до побудови професійної кар'єри має на меті встановлення певного співвідношення між світом освіти й світом професійної праці. Включення такої підготовки до змісту навчально-виробничого та виховного процесів професійно-технічних навчальних закладів зумовлюється низкою об'єктивних причин, а саме: освіта в темпах свого розвитку відстає від соціально-економічного розвитку суспільства;

молодь, виходячи з освітньої системи, має нерозвинуті навички адаптування у динамічному професійному середовищі; значна кількість учнів не може побачити значущої взаємозалежності між тим, що вони вивчали у ПТНЗ, і тим, що вони мають робити на конкретному робочому місці; у більшості учнів ПТНЗ не сформовані навички прийняття рішень щодо професійного майбутнього, об'єктивних ставлень до світу праці та ін. Таким чином, підготовка до вибору та реалізації професійної кар'єри має на меті підготовку учнів ПТНЗ до наступної трудової діяльності шляхом формування навичок адаптації, які дали б їм змогу адаптуватися до змін суспільства саме так, щоб робота ставала більш значимою частиною всього способу життя [1, с. 120-121]. Адже, підвищення рівня адаптованості молоді до ринку праці значною мірою впливає на економічний і технічний потенціал нашої держави у контексті підготовки учнів професійно-технічних навчальних закладів (ПТНЗ) до вибору й реалізації професійної кар'єри [3].

Сформована в умовах жорсткої централізованої планової економіки система професійно-технічної освіти виконувала державне замовлення на підготовку кваліфікованих робітників. При цьому не враховувались індивідуальні особливості визначення життєвих стратегій, побудова власної професійної кар'єри та ін. Зміни, що відбулися в країні, як політичні так і соціально-економічні, вказують на неспроможність колишньої освітньої системи до забезпечення процесу працевлаштування випускників. Адже, найважливіша функція системи ПТО: економічний і соціальний захист молоді, – стала неможливою. Тому в умовах, які створились, необхідно підготувати майбутнього випускника не тільки до пошуку роботи, але й до розуміння процесу розвитку його професійної кар'єри.

Зміст професійної підготовки учнів ПТНЗ до вибору й реалізації професійної кар'єри має бути спрямований на розвиток навичок самопрезентації, самоменеджменту, формування індивідуального стилю професійної діяльності, моделювання процесу реалізації власної кар'єри, відповідального ставлення до власного життя [2].

Результативність освітнього процесу багато в чому залежить від того, що учні прагнуть реалізувати і досягти в майбутній професійній діяльності. Проблема соціальної адаптації та самовизначення в «лабіринтах» професійних пропозицій потребує як психологічної так і допрофесійної підготовки шляхом консультування, тренінгів, коучингів та ін.

Так, консультування з питань розвитку кар'єри передбачає систему дій, впорядкованих економічними і соціальними рамками. Необхідно орієнтувати учнів ПТНЗ на їхню майбутню зайнятість, а це потребує створення центрів розвитку професійної кар'єри, де передбачається готувати учнів до розуміння та розв'язання різноманітних питань, а саме:

Як оцінити свій кар'єрний потенціал?

Як знайти ідеальне для Вас місце роботи?

Як презентувати себе на ринку праці та успішно пройти співбесіду?

Як побудувати кар'єру, максимально використовуючи власні здібності?

Так, професійне консультування необхідне як у період вибору професії так і під час отримання професійної підготовки. Тому одним із завдань впровадження в освітню практику центрів консультування з професійної кар'єри є спрямування учнів на шлях сприйняття не тільки сьогодення але й прогнозування й підготовки до майбутнього.

Список використаних джерел:

1. Закатнов Д. О. Конструювання професійної перспективи учнівською молоддю / Д. О. Закатнов// Актуальні проблеми професійної орієнтації та професійного навчання населення у контексті подолання кризи ринку праці: матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції (1 грудня 2015 р., м. Київ) / уклад. : Л. М. Капченко та ін. – К. : ІПК ДСЗУ, 2015. – С. 118–123.

2. Інноваційні педагогічні технології навчання професії / А. С. Нікуліна, Ю. Б. Максименко, Г. П. Матвеев та ін.: [монографія] /за ред. Нікуліної А. С. – Донецьк: Донецький ІПОПП, 2005. – 385 с.

3. Любарець В. В. Формування готовності учнів ПТНЗ до професійного самовизначення / В. В. Любарець// [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http:// lib.iitta.gov.ua/.../Любарець%20В.В.%20Форм](http://lib.iitta.gov.ua/.../Любарець%20В.В.%20Форм)